

Назив на СЗ	Преработувач на овошје и зеленчук
Код на СЗ	1330.40.01
Сектор	ХЕМИЈА И ТЕХНОЛОГИЈА
Ниво на сложеност на работни задачи	IV (четврто)
Опис на СЗ	<p>Со стандардот <i>Преработувач на овошје и зеленчук</i> се дефинираат потребните знаења, вештини и компетенции за производство на различните видови производи добиени со преработка на овошје и зеленчук во сите фази од технолошките процеси на производството. Стандардот опфаќа преработка на овошје во овошни пулпи, сокови, џем, мармалад, компот, стерилизирани, пастеризирани производи од зеленчук, смрзнати производи од зеленчук и биолошки конзерви од зеленчук.</p> <p>Преработувачот на овошје и зеленчук е способен за вешто ракување со алатот, апаратите, машините и другите средства за работа. При тоа, треба да води грижа за заштитата на здравјето и безбедноста при работата.</p> <p>Преработувачот на овошје и зеленчук ги применува стандардните процедури за чистење и дезинфекција на опремата, алатите и работните површини дадени во упатствата. Потребно е да го разбира и да го применува НАССР контролниот систем и нормативи и стандарди за квалитет од областа на конзервната индустрија.</p> <p>Извршителот на работата треба да внимава на личниот изглед и хигиената и да поседува вештини за комуникација.</p>

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
1.	Планирање и организирање на активности	Планира и организира сопствени работни активности	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познава организација на работа во конзервната индустрија 2. Знае да користи компјутерска технологија и софтверски програми за реализација на работните задачи 3. Подготвува работна документација 4. Организира сопствени дневни активности за своето работно место 5. Координира свои активности со раководителот 6. Планира обработка на овошје и зеленчук 7. Знае процеси на обработка на овошје и зеленчук и ги следи новитетите 8. Знае да изработува основни хемиски и физички анализи (процент на суви материи, рефрактометриски, рН, испитување сол, киселост и сл.)
2.	Подготовка за	Подготовка на	1. Применува кодекс на облекување

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
	работа	работно место за работна изведба	<ul style="list-style-type: none"> 2. Подготвува оперативен план за работа 3. Комуницира со своите соработници и претпоставени во врска со приоритетите за работа 4. Знае да го подготви работното место за реализирање на дневни работни активности 5. Проверува работен налог и техничка документација 6. Подготвува машини и уреди за работа 7. Складира, сортира овошје и зеленчук пред преработка
3.	Оперативни активности	Преработува овошје во овошни полупроизводи (пулпа, овошна каша)	<ul style="list-style-type: none"> 1. Проверува работни налози што треба да ги изработи 2. Дефинира приоритети за работа во координација со својот раководител 3. Контролира миење и бланширање на суровини 4. Познава хемиски состав на овошјето 5. Отстранува механички или рачно коскести делови, рачки од овошјето 6. Додава антиоксидативни средства и познава важност од нивното користење 7. Надгледува процеси на термичка обработка 8. Замрзнува полуготови производи 9. Знае да ракува со машини за преработка на овошје во полупроизводи 10. Знае услови за чување на полупроизводи
		Обработува овошје и зеленчук во различни видови на сокови, концентрати и сирупи	<ul style="list-style-type: none"> 1. Контролира квалитет на овошје и зеленчук 2. Управува со машини и опрема за преработка на овошје и зеленчук во сокови 3. Обработува ензимски каша или сок 4. Филтрира и припрема сок за полнење 5. Полни сокови во соодветна амбалажа 6. Загрева сокови во зависност од

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
			<p>амбалажата</p> <p>7. Знае да ракува со машини за полнење на сокови</p> <p>8. Познава видови топлинска обработка и воочува потреба од топлинска обработка</p>
		Обработува овошје во џем и мармалад	<p>1. Избира и подготвува овошје за производство на џем и мармалад</p> <p>2. Бланшира овошје</p> <p>3. Додава шеќер и термички го обработува овошјето во џем и мармалад</p> <p>4. Додава пектин и ги коригира киселините</p> <p>5. Машински ги полни и затвора теглите</p> <p>6. Пастеризира тегли со џем и мармалад</p> <p>7. Ја знае важноста на употреба на агенци за желирање</p> <p>8. Ја знае важноста на термичката обработка</p>
		Обработува овошје во компот	<p>1. Контролира машина за миење, лупење, обезкостување и сечење овошје</p> <p>2. Подготвува шеќерен раствор</p> <p>3. Контролира пастеризација на компоти</p> <p>4. Избира овошје за производство на компот</p> <p>5. Знае да ракува со машини за подготовка и полнење овошје во амбалажа</p> <p>6. Познава видови и потреба од топлинска обработка на овошје</p>
		Стерилизира и пастеризира производи од зеленчук	<p>1. Контролира зеленчук – отстранува оштетени плодови и страни примеси</p> <p>2. Знае да ракува со машини за миење и бланширање зеленчук</p> <p>3. Полни рачно или механички</p>

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
			<p>припремен зеленчук и раствор во лименки или тегли</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Машински затвора лименки или тегли 5. Пастеризира или стерилизира лименки или тегли 6. Контролира ладење на производите 7. Познава видови, состав и својства на зеленчук 8. Познава видови топлинска обработка и ја воочува потребата од топлинската обработка на зеленчук 9. Знае да ракува со машините за преработка на зеленчук
		Подготвува смрзнати производи од зеленчук	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проверува хигиенска исправност на зеленчук 2. Бланшира зеленчук 3. Смрзнува зеленчук 4. Контролира време и температура на смрзнување 5. Пакува зеленчук во соодветна амбалажа 6. Знае да ракува со машините и апаратите за замрзнување зеленчук 7. Ја знае важноста на ладниот синџир
		Врши биолошко конзервирање на зеленчук	<ol style="list-style-type: none"> 1. Припрема зеленчук за биолошко конзервирање 2. Полни базени со вода и додава сол 3. Контролира анаеробни услови и ферментација 4. Полни во соодветна амбалажа 5. Познава ефект на микроорганизми во млечно-киселата ферментација 6. Одредува потребна количина на сол 7. Знае да ракува со машините за подготвување на зеленчукот за
		Пакува и складира	

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
		производи од овошје и зеленчук	<p>биолошко конзервирање</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мери и пакува производи 2. Контролира маса на пакуваните производи 3. Познава услови за складирање 4. Знае правила за пакување, декларирање и складирање на производи
4.	Комерцијални активности	Изработува калкулации на производи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познава основни правила за калкулација на цени на производи 2. Пресметува чинење на еден производ 3. Препознава шкарт и финансиска штета за компанијата 4. Пресметува работна норма, планирани и остварени количини
5.	Административни активности	Подготвува и води работна документација	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изготвува дневни, месечни, квартални, полугодишни и годишни извештаи за продадени производи 2. Чита и пополнува требовница, испратница, преносница 3. Пополнува записи за одржување 4. Пополнува запис за пријавување проблеми со машина
6.	Активности за осигурување на квалитет	Контролира квалитет во согласност со стандардите и нормативите на работа	<ol style="list-style-type: none"> 1. Применува нормативи и стандарди за квалитет од областа на конзервната индустрија 2. Изработува основни хемиско физички анализи (процент на суви материи, рефрактометриски, рН, испитување сол, киселост и сл.) 3. Почитува рокови за изработка 4. Почитува кодекс и етика на работа 5. Чува деловни тајни и информации 6. Проценува и вреднува сопствени постигнувања и по потреба презема конкретни мерки 7. Создава производ во согласност со стандардите на работење на компанијата 8. Чита и бара начини за сопствено усовршување 9. Пополнува записи за контрола

Број	Функции на занимањето	Задачи на занимањето	Компетенции на занимањето
7.	Одржување и поправки	Одржува опрема и средства за работа	<ol style="list-style-type: none"> 1. Евидентира исправност на опремата 2. Пријавува потребни резервни и потрошни делови за навремена набавка и замена 3. Следи исправност на машините и потребите од редовно сервисирање
8.	Комуникација	Комуницира со клиенти, колеги, раководители и деловни партнери	<ol style="list-style-type: none"> 1. Познава вербална и невербална комуникација 2. Користи различни средства за комуникација 3. Комуницира со колегите за техничките прашања 4. Одржува соодветна култура на однесување и комуникација 5. Комуницира со соработниците и сервисерите на англиски јазик на основно ниво
9.	Здравје, безбедност и заштита при работа и заштита на животна средина	Заштити работна средина	<ol style="list-style-type: none"> 1. Применува основни правила за безбедност и заштита при работа 2. Користи пропишана заштитна опрема на работа 3. Ги знае основните штети што може да настанат од неправилна употреба на машините 4. Применува принципи на одржлив развој

Знаење за занимањето / Вештини за занимањето:

Знаење за занимањето:

- објаснува основни поими за технолошките процеси;
- толкува стандарди во прехранбената индустрија во согласност со законската регулатива;
- објаснува стандардни процедури за производство на производи од овошје и зеленчук;
- толкува фази од технолошките процеси за производство на производи од овошје и зеленчук;
- толкува постапки за одржување на хигиена на храната, лична хигиена и хигиена на опремата;
- идентификува можни извори за контаминација на производите од неправилно ракување;

- наведува услови за пастеризација, стерилизација и ладење на производи од зеленчук;
- познава барања на постојното законодавство за критериумите за квалитет на производи од овошје и зеленчук;
- истакнува значење на хемиските и технолошките својства на суровини за производство на производи од овошје и зеленчук;
- го објаснува системот за следење и неговата важност;
- наведува фактори кои влијаат на квалитетот на производите;
- разликува начини на пакување на производи од овошје и зеленчук;
- познава машини и материјали за пакување на производите;
- познава правила за складирање на прехранбени производи;
- поседува техничка и работна писменост;
- познава евиденција согласно HACCP принципите;
- познава користење на современа информатичка технологија;
- објаснува основи на калкулации;
- наведува деловна документација;
- наведува видови и структура на трошоците според работата и материјалот што го употребува;
- објаснува начела и одредби за спроведување на добрите производствени и хигиенски практики;
- објаснува постапка за правилно земање мостра за анализа;
- објаснува правила за правилно ракување со суровини и готови производи;
- објаснува методи за контрола на квалитет;
- познава стандарди за квалитет;
- објаснува постапки и стандардни процедури за чистење и дезинфекција на опремата, алатите и работните површини во согласност со зададените упатства;
- објаснува правила за деловна комуникација и поседува работна култура;
- познава техничко-технолошка терминологија;
- наведува можни повреди од неправилно ракување со машини;
- познава прописи за заштита при работа;
- познава санитарно-хигиенски прописи;
- познава прописи за заштита на околината;

Вештини за занимањето:

- подготвува техничко-технолошка документација;
- применува стандарди во прехранбената индустрија;
- применува стандардни процедури за производство на производи од овошје и зеленчук;
- презема активности за прекин со работа на опремата во итни случаи кои влијаат на безбедноста и здравјето при работа;
- контролира производни параметри;
- извршува органолептички преглед на суровина, меѓупроизводи и финални производи;
- изведува брзи анализи за одредување на квалитетот на суровините, полупроизводите и готовите производи;
- донесува одлуки за прием на суровини и избира суровини во согласност со работниот налог;
- проверува услови за соодветно складирање на суровини, материјали за пакување, материјали за работа, дополнителни суровини
- го контролира текот на технолошкиот процес;

- ги контролира процесите, пакувањето и спакуваните производи;
- избира услови за складирање;
- подготвува извештаи за производство;
- води потребна евиденција во секоја фаза од технолошкиот процес;
- пресметува цена на производот;
- пополнува деловна документација;
- соодветно ракува со суровините и готовите производи;
- применува методи за контрола на квалитет;
- применува соодветни постапки за чистење, миеење и дезинфекција;
- комуницира со деловни соработници, клиенти и другите вработени;
- применува правила за работно комуницирање;
- соодветно реагира во ситуации на опасност при работа, повреди и проблематични ситуации;
- комуницира на соодветен начин при решавање на проблеми, организација и работи во извршување на одделни задачи;
- користи современа информатичка технологија;

Клучни компетенции

Комуникација на мајчин јазик

Способен е да објаснува технолошки процеси за преработка на овошје и зеленчук. Може да се изразува во усна и во писмена форма, да користи електронска комуникација и да остварува јазична интеракција со вработени, надворешни соработници и со странки/клиенти. Способен е да користи различни видови на документација, технички помагала при комуникација, да пребарува, собира и обработува информации и да користи професионален речник.

Комуникација на странски јазик

Способен е да разбира информации и факти во усна и во писмена форма. Користи странски јазик во специфичен општествен и културен контекст поврзан со работата и го надградува своето знаење и вештина во сферата на стручната терминологија.

Математички компетенции и основни компетенции во областа на науката и технологијата

Пресметува потребни количини на репроматеријали во конзервната индустрија. При правење пресметки, утврдува цена на основа на дадени понуди, потребен материјал и опрема. Користи и работи со техничко-технолошки алатки. Пресметува и споредува остварена со предвидена норма.

Дигитални компетенции

Способен е да користи компјутерска техника, Microsoft Office (Word, Excel). Ракува со дигитални апарати за проверка на важни параметри кај суровините и производите. Способен е да задава производни параметри и да ги контролира производните процеси кај кои постои автоматска регулација.

Учење да се учи

Способен е да стекне, обработи и усвои ново знаење и вештини заради личен напредок и унапредување на работата. Способен е да управува со сопственото учење, кариерата и работните рутини и е истраен кон автономното учење.

Социјални/општествени и граѓански компетенции

Во секојдневното опкружување, способен е да покажува толерантност, да изразува и разбира различни гледишта, да создава доверба, да покажува флексибилност и адаптивност за новонастанати ситуации и да е мотивиран за работа во сопствената област. Има позитивен однос кон професионалните етички норми и вредности.

Чувство за иницијатива и претприемништво

Покажува иницијатива за подобрување на изведбата и нивно спроведување. Придонесува за правилен развој на динамиката на изведбата, со иницијатива за примена на иновациите од областа на конзервната индустрија. Тој е креативен и иновативен презема ризици за остварување на целта со претходна анализа на пазарот и продуктите кои се нудат, имајќи ја во предвид платежната моќ на граѓаните и следејќи ги светските трендови.

Културолошка свест и културно изразување

Го препознава и почитува креативниот израз на идеи и искуства, поврзувајќи ги со самоподобрувањето на членовите на тимот. Ги приближува сопствените креативни ставови со размислувањата на другите членови на тимот, со што ќе се подобри ефикасноста во нивното работење.

Посебни услови

Работи и работни задачи во:

- Затворени простории во кои се применуваат високи хигиенски стандарди
- Простории во кои може да има лизгави подови, високо ниво на бучава или зголемено присуство на CO₂
- Работа со хемикалии
- Работа во близина на машини со движечки компоненти
- Работа во близина на уреди со јонизирачко зрачење
- Работа под притисок и норма
- Работа во стоечка положба или во иста положба подолго време

Законска регулатива,

- Правилник за безбедност на водата за пиење Сл. Весник на РМ бр. 46/2008

<p>прописи и индустриски стандарди</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Закон за безбедност на храна Сл. Весник на РМ бр.157/2010; 53/2011; 1/2012; 187/13 • Правилник за адитиви кои се употребуваат во производство на храна Сл. Весник на РМ бр.31/2012; 114/13 • Правилник за општи барања за безбедност на материјалите и производите што доаѓаат во контакт со храна Сл. Весник на РМ бр.160/2012 • Правилник за барања по однос на стручната подготовка и основните знаења за безбедност на храната, програма за стекнување на основните знаења за безбедност на храната Сл. Весник на РМ бр. 5/2013 • Правилник за посебни барања кои се однесуваат на микробиолошки критериуми за храната Сл. Весник на РМ бр.100/2013, Сл. Весник на РМ бр.145/2014 • Правилник за општи барања за безбедност на храна во однос на максимални нивоа на одделни контаминенти Сл. Весник на РМ бр.102/2013 • Правилник за посебните барања за безбедност на ГМО храна, означувањето и барањата за следење на прехранбените производи кои содржат ГМО храна или се составени од ГМО и барањата за следење на храната произведена од ГМО Сл. Весник на РМ бр.102/2013 • Закон за изменување и дополнување на закон за ГМО на РМ Сл. Весник на РМ бр.163/2013 • Правилник за посебни барања за безбедност на пластичните материјали што доаѓаат во контакт со Сл. Весник на РМ бр.144/2013 • Правилник за информации поврзани со храна, Сл. Весник на РМ бр.150/2015 • ISO 9001:2015 • ISO 22000:2005 • ISO 14001:2015 • OHSAS 18001:2007
---	---

<p>Донесен од:</p>	<p>Министерство за труд и социјална политика</p>
---------------------------	--

<p>Датум на одобрување</p>	<p>Решение бр.08-9486/20 Од 15.12.2017 година</p>	<p>Датум на ревизија</p>	
-----------------------------------	---	---------------------------------	--